

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

1. Nacrti medijskih zakona

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi nije bilo vidljivog pomaka u procesu usvajanja medijskih zakona. Nezvanično, moglo se saznati da nacrti prolaze interne konsultacije između ministarstava, kao i eksterne sa Evropskom komisijom. Po najoptimističkim najavama koje su bile dostupne putem medija, zakoni bi trebalo da budu usvojeni krajem jula ili početkom avgusta. Da li će se to zaista dogoditi, ostaje da se vidi.

2. Izmene i dopune zakona o elektronskim komunikacijama

U junu je Skupština usvojila Zakon o izmenama i dopunama zakona o elektronskim komunikacijama, koji posredno ima značaj i za oblast elektronskih i medija uopšte. Asocijacija nezavisnih elektronskih medija (ANEM) aktivno je učestvovala u javnoj raspravi koja je povodom nacрта ovog zakona bila održana još u decembru prošle godine. Analiza usvojenih rešenja pokazuje da je većina primedbi ANEM-a usvojena.

Jedan od osnovnih ciljeva zakona, po navodima predlagača, bilo je usklađivanje Zakona o elektronskim komunikacijama sa Odlukom Ustavnog suda IUz-1245/2010 kojom su proglašene neustavnim odredbe koje se odnose na osnov pristupa zadržanim podacima (podaci o komunikaciji koji se ne odnose na njen sadržaj). Izmenama je potvrđen stav Ustavnog suda da su zadržani podaci sastavni deo komunikacije, te da se na njih primenjuju iste procesne garancije kao i za sadržaj komunikacije (pristup bez pristanka korisnika moguć je na određeno vreme, na osnovu odluke suda, i to za potrebe vođenja krivičnog postupka i zaštite bezbednosti Republike Srbije). Ove izmene su važne i sa aspekta zaštite prava na privatnost komunikacije korisnika generalno, ali i u kontekstu zaštite tajnosti novinarskih izvora, na šta su medijska udruženja godinama ukazivala. Treba napomenuti da se izmene nisu zadržale samo na usklađivanju sa odlukom Ustavnog suda, nego su predvidele i obavezu operatora i nadležnih državnih organa koji pristupaju zadržanim podacima da vode evidencije o broju zahteva za pristup, broju ispunjenih zahteva za pristup, kao i o vremenu koje je proteklo od zadržavanja do zahteva za pristup u jednoj kalendarskoj godini. Pored toga, operatori i nadležni državni organi ubuduće će te evidencije dostavljati Povereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti. Ove odredbe su značajne zbog insistiranja na odgovornosti operatora i državnih organa koji rukuju podacima o komunikaciji tako što stvaraju mehanizme koji će ukazivati na razmere

pristupanja zadržanim podacima, a u određenoj meri i mehanizme koji će ukazivati na to da li je pristup vršen u skladu sa zakonom ili ne. Sa aspekta kontrole javnosti nije dobro što je iz Nacrta nestala odredba koja je predviđala način na koji bi evidencije mogle da budu dostupne javnosti. Odredba predstavljena na javnoj raspravi u decembru prošle godine, bez objašnjenja je nestala i nema je u usvojenoj verziji Zakona.

Druga izmena, bitna za medijski sektor, tiče se preciziranja instituta obaveze prenosa (must carry), koji je u naš pravni sistem uveden usvajanjem Zakona o elektronskim komunikacijama 2010. godine, harmonizacijom sa pravilima Direktive EU o univerzalnom servisu i pravima korisnika (Direktiva 2002/22/EK). Pre izmena, Zakon je predviđao ovlašćenje RATEL-a da, na zahtev RRA, obaveže operatora elektronskih komunikacija koji pruža uslugu distribucije medijskih sadržaja da prenosi jedan ili više televizijskih programa na nacionalnom, pokrajinskom, regionalnom i lokalnom nivou, kada značajan broj korisnika koristi njegovu mrežu kao jedini način da pristupi medijskim sadržajima. Obaveza je mogla biti određena, ako je to neophodno za ostvarivanje jasno određenih ciljeva od opšteg interesa, što je utvrđivala RRA, poštujući načela srazmernosti i javnosti. Deo postupka u kojem je RATEL utvrđivao broj korisnika koji koriste mrežu pojedinog operatora elektronskih komunikacija kao jedini način da pristupi medijskim sadržajima ni do sada nije bio sporan budući da RATEL podatke o broju korisnika mreža različitih operatora i inače poseduje. S druge strane, ovlašćenje RRA da utvrdi da li pojedini program ostvaruje „jasno određen cilj od opšteg interesa” bilo je prilično široko i nejasno, te je otvaralo teorijsku mogućnost da svaki kanal za sebe traži obavezu prenosa, a da RRA slobodnom ocenom nađe da svi ostvaruju jasno određene ciljeve od opšteg interesa. Ovo bi za posledicu imalo značajno ograničenje slobode poslovanja operatora, a nije ni usklađeno s evropskim standardom. Izmenama se Republička radiodifuzna agencija, kod utvrđivanja da li je obaveza prenosa neophodna za ostvarivanje jasno određenih ciljeva od opšteg interesa, upućuje na ciljeve definisane propisima o javnom informisanju i elektronskim medijima. Čini se da ova izmena svoj pravi smisao može da dobije tek usvajanjem novih medijskih zakona, a naročito Zakona o javnom informisanju i medijima, koji po prvi put definiše šta predstavlja javni interes u oblasti javnog informisanja. Na posletku, ni nova verzija ove odredbe nije u potpunosti usklađena sa evropskim okvirom budući da su izmene i dopune Direktive o univerzalnom servisu značajno suzile opseg obaveze prenosa utvrđujući da je nacionalno regulatorno telo obavezno da svake godine proverava da li je obaveza prenosa i dalje neophodna. Na kraju, Zakon o elektronskim komunikacijama dobio je i novi član koji se odnosi na podršku pri nabavci opreme za prijem signala digitalne televizije, koji ćemo detaljnije analizirati u delu ovog izveštaja posvećenom digitalizaciji.